

کوتاه و مختصر در خصوص

بنیاد معارف ترکیه و فعالیت ها و اهداف آن

تفاهم‌نامه در خصوص فعالیت بنیاد معارف در قرقیزستان در جریان سفر رسمی رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه به بیشکک بامضای طرفین رسیده بود. در سفر مذکور قرقیزستان اعلام کرده بود آماده است فضایی را برای فعالیت مراکز آموزشی و مدارس در اختیار بنیاد دولتی «معارف» ترکیه اختصاص دهد. در واقع دولت قرقیزستان به دلیل ادامه نارضایتی مقامات ترکیه از فعالیت مدارس «سایپات» چنین اقدامی را انجام داده است.

با چه اهدافی مقامات ترکیه بنیاد «معارف» را ایجاد کردند؟ مدارس این بنیاد در کدام کشورها فعالیت می‌کنند و مخالفان اردوغان در مورد فعالیت‌های آن چه نظری دارند؟

**TURKISH MAARIF
FOUNDATION**

Courtesy Photo

لوگوی رسمی بنیاد «معارف» ترکیه

پارلمان ترکیه لایحه ایجاد بنیاد «معارف» وابسته به وزارت آموزش را ژوئن ۲۰۱۶، یک ماه قبل از کودتای نظامی که سیاست داخلی و خارجی آنکارا را تغییر داد، تصویب کرد.

طبق اساسنامه، بنیاد «معارف» می‌تواند مراکز آموزشی و فرهنگی و موسسات آموزشی را (از مهدکودک تا دانشگاه) مدیریت کند. بر اساس اطلاعات پایگاه رسمی این بنیاد، مأموریت آن «انجام فعالیت‌های آموزشی جامع بر اساس ارزش‌های مشترک بشریت و سنت‌های حکیمانه آناتولی» است، اما هدف اصلی این است که «بنیاد دروازه ورود به جهان از آموزش بین‌المللی ترکیه است که تعامل فرهنگ‌ها و تمدن‌ها را راهی برای دستیابی به منافع مشترک می‌داند».

بیرول آگگون رئیس هیئت مدیره این بنیاد در مصاحبه با روزنامه «دیلی صباح» ترکیه در سال ۲۰۱۶ گفت که هدف از تأسیس این بنیاد ایجاد سازوکاری برای نشان دادن مسئولیت ترکیه در زمینه آموزش در عرصه بین‌المللی، حمایت از موضع ترکیه و پشتیبانی از زبان ترکی است.

شش ماه پس از تأسیس بنیاد؛ بیرول آگگون در یکی از مصاحبه‌های خود اعتراف کرد که فعالیت این بنیاد برای مبارزه با FETO در خارج از کشور مهم است.

آنکارا جنبش فتح‌الله گولن رهبر دینی را که در آمریکا زندگی می‌کند FETO می‌نامد و به سازماندهی تلاش برای کودتا متهم می‌کند.

کنترل مدارس FETO: نوبت آفریقا است

بیرول آگگون رئیس هیئت مدیره بنیاد «معارف» در مصاحبه با «دیلی صباح» در ۲۹ ژوئیه ۲۰۱۸ گفت که ترکیه کنترل ۶۰ درصد از مدارس «غیر غربی» FETO را در دست گرفته است.

بیرول آگگون

۲۹ ژوئیه آگگون به روزنامه «دیلی صباح» گفت: «حدود ۲۵۰ مدرسه مرتبط با FETO در اروپا، آمریکا و استرالیا واقع شده‌اند. بسیاری از کشورها از کنترل ما بر این مدارس حمایت نکردند، اما ما ۶۰ درصد از ۴۵۰ مدرسه باقی‌مانده را از طریق اعمال کنترل، ملی‌سازی از سوی دولت‌هایی که در آن قرار دارند و انتقال کنترل به اشخاص ثالث آزاد کرده‌ایم».

به گفته سایت رسمی «معارف»، این بنیاد در حال حاضر ۱۰۸ مدرسه را در ۲۱ کشور، از جمله ۱۷ کشور آفریقایی، اداره می‌کند. بنیاد دولتی ترکیه چهار مدرسه در آمریکا، چهار مدرسه در گرجستان، چهار مدرسه در مقدونیه، شش مدرسه در کوزوو و سه مدرسه در افغانستان افتتاح کرده است.

به نظر دکتر حقی تاش کارمند موسسه آلمانی مطالعات جهانی و منطقه‌ای (GIGA) علت گسترش فعالیت‌های «معارف» در آفریقا این است که کشورهای غربی و اروپایی پیشنهاد ترکیه برای در دست گرفتن مدارس گولن را رد کردند، زیرا این کار مغایر با قوانین داخلی و بین‌المللی است. بنابراین آنکارا از اهرم فشار بر کشورهای ضعیف‌تر، عمدتاً در آفریقا استفاده کرد. دولت ترکیه از طریق سرمایه‌گذاری اقتصادی و بشردوستانه توانست مدارس گولن در کشورهای آفریقایی را تصرف کند.

بیرول آگگون در همان مصاحبه تأیید می‌کند که عمدتاً کشورهای غربی از تحویل دادن مدارس مربوط به FETO خودداری کرده‌اند. اما به گفته وی، از ۷۰۰ مدرسه در ۱۰۸ کشور جهان ۹۷ مدرسه در ۱۲ کشور تحت کنترل آنها قرار گرفتند. آگگون خاطر نشان کرد که پس از تأسیس بنیاد روابط با ۸۸ کشور برقرار شد، در ۴۰ کشور مدیران منصوب شدند، ۱۴۰ مدرسه در ۲۵ کشور فعالیت می‌کنند و با ۲۸ کشور پروتکل‌هایی به منظور کسب کنترل بر مدارس که با FETO ارتباط دارند، امضا شد.

مدرسه در گرجستان

در سال ۲۰۱۸ دولت ترکیه ۳۵۱ میلیون لیر یا ۷۵ میلیون دلار به این بنیاد اختصاص داد و این خبر ۲۴ ژوئن همان سال از سوی خبرگزاری دولتی «آنادولو» منتشر شد.

ایدئولوژی اسلام سیاسی

مخالفان حزب عدالت و توسعه و رجب طیب اردوغان از فعالیت‌های بنیاد «معارف» انتقاد می‌کنند.

عبدالله بوزکورت روزنامه‌نگار ترک اظهارنظری در سایت سمن «مرکز آزادی استکھلم» منتشر کرد که «بنیاد «معارف» اسب تروای اردوغان است». به گفته وی، مدیران بنیاد «معارف» «با ایدئولوژی اسلام سیاسی دوست شده‌اند».

بوزکورت قبلاً اعلام کرده بود که او طرفدار گولن نیست، بلکه خبرنگار است. سال ۲۰۱۶ از ترس بازداشت شدن وی مجبور به مهاجرت به سوئد شده بود. همان طور که او در مصاحبه‌ای با خبرگزاری «آزاتیک» گفت، دو چیز او را در مورد «معارف» نگران می‌کند:

«نخست، اگر مشخصات مدیران و برخی از معلمان را بررسی کنید، در بهترین حالت ارتباط آنها با گروه‌های اسلامی را خواهید دید. برخی حتی با گروه‌های جهادی اسلام‌گرا در عراق و سوریه ارتباط دارند. یکی از نمایان رئیس هیئت امنای سازمان «حقوق بشر و آزادی‌ها، کمک بشردوستانه» مرتبط است. شواهدی وجود دارد که این بنیاد قبلاً از گروه‌های القاعده در سوریه حمایت کرده است. البته وجود چنین افرادی در بنیاد «معارف» جای نگرانی دارد.

دوم اینکه بنیاد «معارف» تنها به درخواست اردوغان ایجاد شده است. بنیاد «معارف» می‌خواهد از گروه‌های جوانان خارج از کشور برای پیشبرد دستور کار و ایدئولوژی اسلامی استفاده کند. آنها در صورت نیاز جوانان را بسیج می‌کنند. این امر در جریان انتخابات امسال در ترکیه مشاهده شد. آنگاه دانشجویانی که توسط بنیاد «معارف» در آفریقا و سایر کشورها تدریس می‌شدند گفتند که اردوغان رهبر و محافظ همه مسلمانان جهان است. یعنی او را به عنوان «خلیفه» جدید جهان اسلام نشان دادند.

علاوه بر این، فیلم ضبط شده در هنگام مداخله ارتش ترکیه در استان عفرین سوریه باعث نگرانی است. دانشجویان آفریقایی «معارف» از این عملیات نظامی حمایت و آن را یک جهاد اسلامی توصیف کردند. اگر به این فیلم‌ها، عکس‌ها و نظرات آدم‌هایی که برای این بنیاد کار می‌کنند نگاه کنید آنها نگران‌کننده هستند.

مدرسه «سایات». سال ۲۰۱۶

همان طور که عبدالله بوزکورت خبرنگار در مصاحبه با «آزتیک» گفت، با وجود این که بنیاد «معارف» توافق‌نامه‌های همکاری و تفاهم‌نامه‌ای منعقد می‌کند بسیاری از آنها فقط روی کاغذ باقی می‌مانند. شاید دلیل باقی ماندن چنین توافقاتی روی کاغذ این باشد که دولت‌های خارجی از بلندپروازی‌ها و انگیزه‌های مخفی اردوغان مطلع هستند.

قدرت نرم

دکتر حقی تاش می‌گوید که در دهه ۲۰۰۰ اردوغان و دولت ترکیه با طرفداران گولن همکاری می‌کردند. وی یادآورد شد که وقتی در مورد مدل دموکراسی اسلامی صحبت می‌کردند، هنگام استفاده از «قدرت نرم» بر تجربه مدارس فتح‌الله گولن در خاورمیانه، آسیای مرکزی، شبه جزیره بالکان و آفریقا تکیه می‌کردند.

امروزه در جریان مبارزه برای افکار عمومی نشریات طرفدار گولن بنیاد «معارف» را متهم می‌کنند. در طرف دیگر افرادی هستند که از مقامات حمایت می‌کنند. بنابراین قبل از پذیرش نظر یک طرف به عنوان حقیقت باید مراقب باشید. اما سوالاتی وجود دارد.

حقی تاش

چرا اردوغان خواستار بستن مدارس گولن در خارج از کشور است؟ در ترکیه به این مدارس فشار وارد شد و آنها بسته شدند، اما چرا این کار در قرقیزستان و آفریقای جنوبی هم باید انجام شود؟ - دکتر حقی تاش این سوالات را مطرح می‌کند و خودش پاسخ می‌دهد که تنها تفسیر این مسئله پروژه بلندپروازانه سیاسی اردوغان است که از مرزهای ترکیه فراتر می‌رود و مدارس برای تربیت نسلی که از ایدئولوژی اردوغان پیروی می‌کند، لازم است.

حقی تاش می‌افزاید که سیستم آموزشی دولتی چیزی برای افتخار ندارد و سازماندهی آموزش با کیفیت در مدارس خارج از کشور توسط بنیاد «معارف» هنوز سوالاتی را ایجاد می‌کند. بر اساس داده‌های سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، ترکیه در شاخص آموزش متوسطه برای سال ۲۰۱۷ مثل مکزیک در آخرین مقام رتبه‌بندی شامل ۳۶ کشور قرار دارد.

<https://rus.azattyk.org/a/kyrgyzstan-maarif-turkey/29476939.html?nocache=1>

ترجمه و تنظیم: رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران در بیشکک

